(зміна методів обліку різних об’єктів), технологічної (перегляд способів накопичення інформації про понесені витрати; зміна підходи до організації контролю); організаційної (зміна підходи до організації роботи облікових працівників; перегляд їх службових та функціональних обов’язків).

Література:

1. Маскелл Б. Практика бережливого учета : управленческий, финансовый учет и система отчетности на бережливых предприятиях / Брайан Маскелл, Брюс Баггали / Пер. с англ. – М., 2010. – 384 с.

2. Доннік М.А. Міжнародний досвід організації виробництва та його вплив на побудову обліку / М.А. Доннік // Актуальні питання розвитку агробізнесу в Україні : матеріали І Всеукр. студ. наук.-практ. інтернет-конф. (29 квітня) / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», Ф-т економіки АПК, Ін-т економіки та менеджменту АПК ; [відп. за вип. : Коцупатрий М.М., Єранкін О.О., Мервенецька В.Ф.]. – Київ : КНЕУ, 2014. – С. 195–197.

3. Грабчук І.Л. Особливості організації обліку в умовах впровадження концепції ощадливого виробництва / І.Л. Грабчук // Розвиток бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту у XXI-му столітті : тези виступів Міжнар. наук.-практ. конф. – Житомир : Вид. О.О. Євенок, 2015. – С. 18–19.

АУДИТ ЗАРЕЄСТРОВАНОГО КАПІТАЛУ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

НАЧЕВ М. Ю.
студент
АРТЮХ О. В.
кандидат економічних наук, доцент
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

Економічно-правовою базою функціонування підприємства є зареєстрований капітал, який у подальшій діяльності стає правовим регулятором по зобов’язаннях підприємства, та економічним гарантом платоспроможності.

Зареєстрований капітал є частиною власного капіталу, який є гарантією стабільної діяльності підприємства, і від правильності ведення його обліку значним чином залежать майнові стосунки власників, а також достовірність і правильність формування і використання власності підприємства. Тому аудит зареєстрованого капіталу є однією з найважливіших складових загального аудиту.

На сьогодні в Україні операції із зареєстрованим капіталом є недостатньо врегульованими. Відсутність єдиних організаційних і методичних підходів, наявність

потенційних помилок щодо облікових оцінок власного капіталу, в цілому недостатній обсяг досліджень обумовили актуальність теми.

Значний внесок в розробку теоретичних і методичних аспектів аудиту капіталу зробили такі вітчизняні науковці, як: Білик М., Дем`яненко М., Дем`яненко С., Дорош Н., Малік М., Петрик О. та інші. Але недосконаліть нормативно-правової бази у сфері незалежного фінансового контролю потребує подальших досліджень.

Метою статті є виявлення проблемних аспектів методики аудиту зареєстрованого капіталу як частини власного капіталу підприємств.

Зареєстрований капітал – це початковий капітал підприємства, який складається з внесків власників, оцінених за ринковою вартістю на момент створення суб'єкта господарювання, і виражений у грошовій формі та зафіксований в установчих документах підприємства. Програма аудиторської перевірки зареєстрованого капіталу підприємств різних організаційних форм має ґрунтуватися на врахуванні типових порушень в організації обліку підприємством, а також таких, що пов'язані з неправильним і несвоєчасним внесенням змін до установчих документів, розрахунків із засновниками.

Джерелом інформації для аудиту виступають документи, пов'язані із створенням підприємства; документи, що підтверджують право власності на майно, яке є внеском до зареєстрованого капіталу; наказ про облікову політику підприємства; первинні документи та облікові регістри, фінансова звітність; аудиторські висновки та інша економічна документація.

При перевірці правильності формування зареєстрованого капіталу першочергово з'ясовується організаційно-правова форма підприємства, що обумовлює особливості його формування. Аудитор перевіряє юридичний статус та права здійснення зареєстрованих видів діяльності, склад засновників (учасників), структуру управління підприємством.

При перевірці відображеної в бухгалтерському обліку величини зареєстрованого капіталу аудитор зіставляє її із зареєстрованою в установчих документах підприємства. Коли перевіряються підприємства, для яких не передбачена фіксована сума зареєстрованого капіталу, аудитор з'ясовує відповідність відображеного в обліку розміру зареєстрованого капіталу сумі фактичного внеску власників до зареєстрованого капіталу підприємства. Перевіряється сукупність вкладів засновників, акцій за номінальною вартістю (для акціонерних товариств) у матеріальній та нематеріальній формах.

Особливо уважно слід перевіряти правильність змін зареєстрованого капіталу. Величина зареєстрованого капіталу збільшується чи зменшується після перереєстрації установчих документів з внесеними до них змінами у законодавчо визначені строки. Моментом фактичного надходження внесків у зареєстрований капітал є :

− дата зарахування їх на рахунок у банку чи внесення у касу підприємства (для грошей);

− дата складання акта приймання-передання основних засобів, матеріальних і нематеріальних активів або інших документів, що підтверджують надходження вказаних об'єктів на підприємство (для матеріальних і нематеріальних активів).

Аудитор має встановити відповідність ведення аналітичного обліку по рахунку 40 «Зареєстрований капітал» до вимог, що передбачають забезпечення необхідної інформації про засновників підприємства, стадії формування капіталу та види акцій. Зареєстрований капітал і фактична заборгованість засновників щодо внесків до зареєстрованого капіталу обліковуються і відображаються у звітності окремо. Рахунок 40 «Зареєстрований капітал» призначений для обліку та узагальнення інформації про стан та рух зареєстрованого капіталу підприємства, за кредитом якого відображається збільшення капіталу, за дебетом – його зменшення (вилучення), тобто повернення частки внесків у разі вибуття учасника, списання збитків за рахунок внесків.

Оскільки рахунок 40 «Зареєстрований капітал» пасивний, то кредитове сальдо на рахунку має відповідати розміру зареєстрованого капіталу, зафіксованого в установчих документах підприємства. Записи на рахунку 40 проводяться лише у разі збільшення або зменшення зареєстрованого капіталу в установленому порядку та після внесення відповідних змін до установчих документів підприємства.

Розмір зареєстрованого капіталу на початок і кінець року, що відображається у балансі, повинен відповідати сумі за статтею «Зареєстрований капітал» звіту про власний капітал, а суми за зазначеними рядками мають збігатися з кредитовим сальдо по рахунку 40 станом на відповідні дати, інформація про які міститься в установчих документах. Зміни зареєстрованого капіталу щодо його збільшення чи зменшення мають бути відображені в бухгалтерському обліку відповідними записами.

Наступним етапом проведення аудиту зареєстрованого капіталу є перевірка повноти внесків засновників у зареєстрований капітал підприємства шляхом зіставлення його розміру, що зафіксовано в установчих документах і обліковується на рахунку 40, із величиною заборгованості за рахунком 67 «Розрахунки з учасниками» і встановленими строками її погашення.

Одним із важливих завдань аудиту є перевірка дотримання принципу стабільності величини зареєстрованого капіталу, її відповідності розміру, визначеному засновницькими документами.

Керуючись Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1], аудитор перевіряє правильність розподілу

прибутку між власниками підприємства або спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу, резервного капіталу тощо. У статтях розділу «Внески учасників» наводяться дані про збільшення зареєстрованого капіталу підприємства та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до зареєстрованого капіталу підприємства.

Власний капітал зменшується внаслідок виходу учасника, випуску чи анулювання викуплених акцій акціонерним товариством, зменшення номінальної вартості акцій або з інших причин. Тому, здійснюючи аудит зареєстрованого капіталу, слід перевірити наявність і обґрунтованість змін у зареєстрованому капіталі й установчих документах підприємства.

Завершальним етапом аудиту є узагальнення виявлених відхилень в обліку зареєстрованого капіталу (табл. 1).

Таблиця 1

Типові помилки при проведенні аудиту зареєстрованого капіталу

Критерії	Види порушень
01	02
Неправильне ведення обліку	Залишок за кредитом рахунку 40 не відповідає заявленому в установчих документах. Зареєстрований капітал, необґрунтовано збільшений за рахунок підвищення вартості активів понад погоджену засновниками їх справедливу вартість. Курсові різниці, невраховані у разі внесків до зареєстрованого капіталу валютних цінностей засновником – нерезидентом. Здійснені операції, не відображені в обліку. Вимоги нормативних документів не дотримані.
Неправильне, несвоєчасне внесення змін до установчих документів	Невнесення (неповне внесення) засновниками зареєстрованого капіталу. Несвоєчасне внесення змін до реєстру акціонерів. Несвоєчасне документальне оформлення операцій щодо вибуття і прийому нових засновників підприємства. Неправильне документування часток засновників, які були внесені до зареєстрованого капіталу або повернуті.
Неправильне оформлення, відсутність документів	Використання прострочених документів або відсутність документів. Безпідставне виправлення записів у документах. Відсутність оригіналів або завірених документів відповідно до законодавства. Наявність фіктивних документів. Невірне укладання колективного договору.
Невірні розрахунки	Неправильне обчислення податку на прибуток. Невиплата дивідендів за привілейованими акціями. Порушення нормативних документів.

Отже, результати дослідження свідчать про наявність неврегульованих питань щодо методики проведення аудиту зареєстрованого капіталу. Відсутність єдиних методичних підходів до аудиту власного капіталу уможливлює подальші дослідження у цьому напрямку.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua /laws/ show/z0336-13

2. Білик М.Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств: підручник [текст] /М.Д. Білик. – К. : КНЕУ. – 2003. – 628 с.

3. Петрик О. Аудиторська діяльність в Україні: законодавчо-нормативне регулювання, сучасний стан: [текст] / О. Петрик, В. Зотов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №11. – С. 39 – 42.